

Sygn. akt IV Ca 88/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2016r.

Sąd Okręgowy wS. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mariusz Struski

Sędziowie SO: Elżbieta Jaroszewicz (spr.), Dorota Curzydło

Protokolant: sekr. sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2016 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku M. S.

z udziałem W. G.

o ustanowienie kuratora dla małoletniej

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego
w S. z dnia 13 października 2015 r. sygn. akt III Nsm 856/15

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 88/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 października 2015 roku Sąd Rejonowy w S. oddalił przy uwzględnieniu art. 26 § 1 kc wniosek M. S. o ustanowienie dla małoletniej W. G. kuratora celem reprezentowania nieobecnej w postępowaniu administracyjnym o wymeldowanie jej z miejsca pobytu stałego, stwierdzając, że skoro z wnioskiem o ustanowienie kuratora wystąpiono także dla matki małoletniej, tj. dla P. G., to taki kurator będzie mógł reprezentować także interesy małoletniej w toczącym się postępowaniu administracyjnym.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł wnioskodawca M. S., zarzucając naruszenie art. 184 kro i art. 34 § 1 kpa poprzez uznanie, że ustanowienie kuratora dla jednej ze stron postępowania administracyjnego o wymeldowanie wyłącza możliwość ustanowienia kuratora dla innej strony tego postępowania, która jest również nieobecna. W efekcie wnioskodawca wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy w S.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu w sposób skutkujący koniecznością uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Jak wynika z wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 czerwca 2011 r., (I OSK (...), LEX nr 1082577) wyznaczenie przez sąd przedstawiciela dla nieobecnej strony postępowania administracyjnego na wniosek organu administracyjnego zgłoszony na podstawie art. 34 § 1 k.p.a. następuje na podstawie art. 184 k.r.o. W związku z tym w niniejszym postępowaniu, w którym wnioskodawca Miasto S. wystąpił z wnioskiem o ustanowienie dla małoletniej W. G. kuratora absentis do reprezentowania jej interesów w postępowaniu o wymeldowanie jej z pobytu stałego na wniosek jej (...) R. R., należało przede wszystkim ustalić, czy osoba małoletnia jest stroną postępowania administracyjnego o wymeldowanie.

Zgodnie z art. 28 kpa Stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Już brzmienie tego przepisu nie powinno pozostawiać wątpliwości co do tego, że także osoba małoletnia, nie mająca zdolności do czynności cywilnoprawnych, jak W. G., ma przymiot strony postępowania administracyjnego. Kwestię tę dopełnia ponadto przepis art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (t.j. Dz.U.2015.388 ze zm., zwanej dalej „uel”), który głosi, że Za osobę nieposiadającą zdolności do czynności prawnych lub posiadającą ograniczoną zdolność do czynności prawnych obowiązek meldunkowy wykonuje jej przedstawiciel ustawowy, opiekun prawny lub inna osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę w miejscu ich wspólnego pobytu. Wprawdzie osoby, o których mowa w tym przepisie (nieposiadające zdolności do czynności prawnych lub posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych), z woli ustawodawcy zostały pozbawione możliwości swobodnego decydowania o swoim miejscu zamieszkania i nie mogą skutecznie formułować zamiaru przebywania w określonym lokalu (por. wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 24.09.2008 r., sygn. akt III SA/Wr 686/07; orzeczenia. nsa. gov. pl), niemniej konkluzja ta dotyczy sfery prawa cywilnego, nie oznacza natomiast na gruncie prawa administracyjnego, że osoby te nie są obarczone obowiązkiem meldunkowym rozumianym, jako zameldowanie się, wymeldowanie się, jak i zgłoszenie wyjazdu z kraju oraz powrotu z wyjazdu (art. 24 ust. 2 uel). Ponadto jakkolwiek też ustawodawca w art. 24 ust. 3 uel posługuje się formułą wskazującą na brak obowiązku meldunkowego po stronie osób niemających pełnej zdolności do czynności prawnych, a wniosek taki wydaje się wynikać z przyjętego w przepisie zwrotu „za osobę [...] obowiązek meldunkowy wykonuje [...]”, to przyznać należało, że zwrot ten jest niefortunny, bo pośrednio sugeruje, że osoby niemające pełnej zdolności do czynności prawnych nie mają obowiązku meldunkowego. Otóż mają, bo w rozumieniu prawa mają zdolność prawną, a brak zdolności do czynności prawnych uniemożliwia im tylko osobiste działanie ze skutkiem prawnym (tak: Z. Czarnik, Komentarz do art. 24 uel, w: LexOmega). W efekcie stwierdzić należało, że osoba nie mająca zdolności do czynności prawnych (jak w niniejszym postępowaniu małoletnia W. G.) jest obciążona obowiązkiem meldunkowym (wymeldowanie się), choć czynność tę wykonuje przez swego przedstawiciela ustawowego. Skoro zresztą wymeldowanie dokonywane jest w formie decyzji, to w postępowaniu o wymeldowanie musi brać udział prawnie ustalona osoba reprezentująca interes wymeldowywanego. Co do zasady taką osobą dla małoletniej W. G. w pierwszej kolejności winna być jej matka, zważywszy, że z akt sprawy wynika, że małoletnia wraz z matką P. G. wyjechała z kraju przed (...) laty (vide: wniosek – k. 13-14). Jednocześnie z akt sprawy wynika również, że i miejsce zamieszkania matki małoletniej jest nieznane (co do jej osoby także złożono wniosek o ustanowienie kuratora absentis), a wszakże przepis art. 26 § 1 kc wyraźnie stanowi, że Miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzony wykonywanie władzy rodzicielskiej.

W tej sytuacji dla reprezentowania interesów mającej być wymeldowaną małoletniej W. G. koniecznym jest ustanowienie kuratora absentis. Przepis art. 30 § 2 kpa głosi, że Osoby fizyczne nieposiadające zdolności do czynności prawnych działają przez swych ustawowych przedstawicieli. Zważyć przy tym należy, że kurator ustanowiony na podstawie art. 184 kro jest przedstawicielem ustawowym reprezentowanego i występuje w jego imieniu i interesie (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 580/10, LEX nr 1129155).

W tym miejscu wypadało odnieść się do konkluzji Sądu Rejonowego, który stwierdził, że w sytuacji, gdy wystąpiono o ustanowienie kuratora dla osoby nieobecnej także dla matki małoletniej, tj. dla P. G., to taki kurator będzie mógł reprezentować także interesy małoletniej w toczącym się postępowaniu administracyjnym. Sąd Okręgowy nie podziela takich zapatrywań Sądu I instancji. Na uwadze mieć bowiem należało, że w istocie brak jest uwarunkowań prawnych

dla wywodzenia takich wniosków, a w szczególności Sąd ten nie wyjaśnił, na jakiej podstawie prawnej przyjął, że kurator ustanowiony dla nieobecnej matki małoletniej W. miałby być równocześnie przedstawicielem ustawowym samej małoletniej (innymi słowy, by miał reprezentował jednocześnie dwie osoby).

Przepis art. 34 § 1 kpa odnosi "obowiązek", o którym mowa w tym przepisie, do osoby nieobecnej lub niezdolnej do czynności prawnych, a jego celem jest zapewnienie prawidłowej reprezentacji strony w postępowaniu administracyjnym. Z kolei celem kurateli, o jakiej mowa jest a przepisie art. 184 § 1 kro jest ochrona praw nieobecnego. Taką nieobecną stroną postępowania o wymeldowanie z pobytu stałego jest małoletnia W. G. nie mająca prawidłowej reprezentacji w tym postępowaniu.

Jednocześnie pamiętać należało o zasadach wyboru kandydata na kuratora absentis dla nieobecnej małoletniej. Mowa jest o nich w przepisie art. 149 kro w zw. z art. 178 § 2 kro. Nie ma bowiem wątpliwości, że w pierwszej kolejności kuratorem takim powinna zostać osoba bliska małoletniej. Rzeczą zatem Sądu I instancji rozpoznającego sprawę ponownie będzie ustalenie kandydata na kuratora dla małoletniej W. G., przy czym kandydata (kandydatów) na takiego kuratora winien wskazać wnioskodawca – także mając na uwadze ww. zasady, zamiast bezrefleksyjnie wskazywać do tej roli pracownika U. M. w S.. Rozpoznając sprawę ponownie Sąd I instancji winien więc mieć na względzie ww. pierwszeństwo kandydatów na kuratora, a jednocześnie uwzględnić, że jest to pierwszeństwo relatywne, co oznacza, iż kryterium ustanowienia kuratora jest dobro osoby, dla której ma być ustanowiony.

Skoro w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości na podstawie art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc i art. 13 § 2 kpc, Sąd Okręgowy orzekł, jak w postanowieniu.